

aki meglátogatta a megvetett vámost és szállást vett nála" – buzdít bennünket Öveges József, a fizikus. Igaza van. Jézus a szülők, nevelők és lelkipásztorok első példaképe. Nem ítéli el a bűnöst: "Én sem ítélek el. Menj, de többé ne vétkezzél!" (Jn 8,11) – mondotta a házasságtörő asszonnynak. A mi feladatunk sem lehet a pálcátörés mások felett, ahelyett segítenünk kell, hogy erőre kapjanak és helyes útra térjenek. Hogyan?!

Jézus meglátogatta a "bűnös" vámost. Keressük a kapcsolatot az összeállt személyekkel, de a hűségükben megingott házaspárokkal is. Az ilyen látogatáskor kutassuk magatartásuk okozóját. Ha például az odaadástól való félelem az ok, tanítsuk őket az emberi melegségre, közelségre és önmagunkról való lemondásra. A depressziós egyéneket segítsük, hogy vállalják önmagukat, fedezzük fel velük saját értékeiket, hogy megláthatasság saját énjük szépségét. Ha a szertartások riasztják őket vissza kapcsolatuk véglegesítésétől, keressük velük az esküvőnek azt a módját, amit képesek elfogadni.

Mind a hűtlenkedőket, mind a házasság köteléke nélkül együttélőket irányítsuk az imitálás felé, ami több, mint szexuális partnerkapcsolat: az a képesség, amivel odaadjuk magunkat az elveknek, normáknak (vallás, munka) vagy szeretett személyeknek (hitves, család) (vö. E. Erikson: Identity, N.Y. 1968).

Plébániánkon létesítsünk családi tanácsadást, telefonlelkipásztorkodást (vö. Teleki, 1988), ahol szakemberek állnak az identitászavarokkal, személyiség- és családproblémákkal vergődő embertársaink rendelkezésére.

Végezetül idézzük Kodolányi János írónk szavát, amit Bellon Gellérthez és kollégájához intézett 1967. július 26-án Akarattján: "Mert tudjátok, filozófiátalni, meg okoskodni lehet sokat, de csupán egy van, ami számít: Isten kegyelme." Értsük azonban bencés szellemben: "Imádkozzál és dolgozzál." Az Isten kegyelme ugyanis nem hiányzik. Eredményességéhez imával és szorgos önbevetéssel, munkával hozzá kell járulnia minden kereszténynek.

Szabó Ferenc

FELTÉTELEK NÉLKÜL

Yves de Montcheuil élete és műve

Henri de Lubac mondotta egyik párizsi beszélgetésünk során: Yves de Montcheuil SJ kétségkívül századunk egyik legnagyobb teológusa; minden bizonnyal a legnagyobb lett volna, ha nem esik áldozatul a náci erőszaknak. Ágoston, Pascal, Bergson és Blondel tanítványa volt, de mindazt, amit magába szívott, eredeti módon dolgozta fel; minden, amit kapott, vérévé vált, és egyaránt táplálta teológiáját és lelkiségét. Igen nyitott volt a modern gondolkodás felé, a filozófusokon túl a szociológia és a pszichológia vívmá-

nyait is elsajátította, és beépítette "új teológiájába", amelyet az ötvenes években ugyan gyanúsítottak, de amelynek "ortodoxiájához" ma már nem fér kétség. P. de Montcheuil jól tudta, hogy mindazok a problémák, amelyeket a modernizmus a század elején felvetett, ma is megoldásra várnak: a P a s c e n d i vagy a H u m a n i g e n e r i s figyelmeztetései legfeljebb a valóban veszélyes elhajlások megjelölésére voltak hasznosak, de a problémákat nem oldották meg. Yves de Montcheuil a szó szoros értelmében a II. Vatikáni Zsinat szellemiségének, nyitottságának és aggiornamentójának előfutára volt.

Már jezsuita tanulmányai során megmutatta rendkívül éles elméjét és páratlan munkabíráását. Később mint tanár hihetetlen kritikai érzékről tett tanúságot: minden lehetséges ellenvetéssel számolt, mindig a lényegre tört; írásaiban is, beszédeiben is mellőzte a felesleges fecsegést. Amikor 1926-ban a Sorbonne-on filozófiai licenciátust készített, egyik barátjának ezt írta: "E pillanatban nyakig vagyok a szociológiában... Olyan kérdéseket tárgyalnak, amelyek a vallástörténettől a jogtörténeten át a politikai gazdaságtanig mennek. Ami azt jelenti, hogy meglehetősen felületesen beszélnek a kérdésekről. Az, aki csak egy kicsit is számot akar adni magának arról, hogy mindez mit ér, elmerül a munkában. Úgy tűnik nekem, hogy igazában még senki sem tisztázta a módszer kérdését..."

Rendi tanulmányai során mindig érezte, hogy a kapott teológia távol áll a való élettől, az evangelizálás, az apostolkodás gyakorlati követelményeitől. Ő maga kereste az elméleti tisztázást is – mindig a legnagyobb szerzőkből merített –, de ugyanakkor fürkészte az alkalmazkodást a mai ember igényeihez, tehát a lekipásztorkodás és a lelki vezetés követelményeit is szem előtt tartotta.

Rómába küldték "bienniumra", vagyis hogy kb. két év alatt teológiai doktorátust szerezzen, s aztán teológiát tanítson a francia jezsuiták Lyon-fourvière-i főiskoláján. Az utolsó pillanatban mégis Párizsba hívták az Institut Catholique-ra, a katolikus egyetemre. (Úgy tűnik, ennek egyik oka az volt, hogy Maurice Blondel válogatott szövegeinek előszava, amelyet rendtársával, Auguste Valensin-nel készített, nem volt teljesen ortodox egyesek szemében. Nem akarták, hogy a lyoni skolasztikátusban Blondel állítólagos "modernizmusával" megzavarja a tanuló rendtagokat.)

Párizsban a teológia tanítása mellett a Sorbonne egyetemistáinak lelki gondozását is vállalta. (Később ebből a csoportból nőtt ki a Francia Értelmiségi Katolikus Központja.) Több posztumusz munkája – így az itt közölt is – az egyetemistáknak tartott konferenciákból, lelkigyakorlatos elmélkedésekből született. Részben a hallgatók jegyzeteit is figyelembe vették a kiadók. A fiatal értelmiségi, egyetemisták szenvedélyes érdeklődéssel követték ezeket az előadásokat, hiszen egészen új távlatokat nyitottak a hit megértése, a keresztény lelkiség elmélyítése számára.

Y. de Montcheuil mindig a lényegre tört, az Isten országa követelményeit úgy igyekezett összhangba hozni egy bizonyos teljes humanizmussal, hogy semmi kompromisszumhoz ne nyisson utat, de ugyanakkor semmi se tagadjon meg igazán az emberi értékekből. A természet és a

természetfeletti helyes viszonyának értelmezésében Blondel, Teilhard és de Lubac vonalában mozog.

P. de Montcheuil átélte a második világháború éveinek borzalmait. Párizsban tanított, ezért nem vehetett részt lyoni rendtársai (Chaillet, Fessard, de Lubac) szellemi ellenállásában, de a maga módján megvívta a hit harcát az újpogányság ellen, ami a halálát okozta. Nem volt az ellenálló partizánok lelkésze, mint azt néha tévedésből állítják. 1943 nyarán Délkelet-Franciaországba ment, hogy kapcsolatba kerüljön az ellenállásban elkötelezett egyetemi hallgatókkal. A következő év húsvétján újra visszatért oda. 1944. július 15-én befejezte Párizsban a tanítást, és Lyonba utazott, majd a Grenoble-tól délre fekvő Vercors síkságra érkezett, hogy lelki támaszt nyújtson a fiatal ellenálló franciáknak. Ekkor kezdődött meg a nagy német támadás. Misét mutatott be, segítségére sietett a sebesülteknek az egyik kórházban, illetve a csatatéren segített összeszedni a sebesülteket. A németek az orvosokkal és ápolókkal együtt P. de Montcheuilt is letartóztatták és Grenoble-ba szállították. Itt a Páter cellatársa lett Dr. Ullmann-nak és még 11 fogolynak. Egyikük mondta el, hogy a Páter nem volt se lever, se szomorú, nem táplált illúziót, békésen készült a halálra. Amikor a Gestapo emberei vallatták, tárgyilagosan előadta a tényeket, elmondta, miért jött Párizsból ide délre. 1944. aug. 10-én 22 órakor egy Gestapo ügynök hívta a cellából P. de Montcheuilt és Dr. Ullmannt. A Páter elköszönt társaitól. Amikor magához akarta venni breviáriumát, a Gestapo ügynök rászólt: "Nem lesz szüksége rá."

A cella foglyai a félig nyitott ajtón át megpillantottak egy halálra ítélt zsidót, és hallották, hogy valakit még szólítanak a szomszéd cellából. A halálraítélt csoport tagjait agyonlőtték. Később, amikor a holttesteket exhumálták, P. Fessard, rendtársa és barátja világosan felismerte P. de Montcheuilt.

Befejezésül A lelki élet problémái c. kötet előszavából idézünk, ahol másik rendtársa és barátja, P. René d'Ouince SJ így jellemzi Yves de Montcheuilt:

"Rendkívül hűséges volt szerzetesrendjéhez és az Egyházhoz. A Jézus Társasághoz való ragaszkodása ment volt minden szűk pártosságtól és szektárságtól; főleg abban nyilvánult meg, hogy állandóan figyelte a nagy problémákat, amelyek rendje életére kihatottak: hűség az eredeti hagyományhoz, kormányzásának természetfeletti ereje, apostoli hatékonysága. Fiatalon lépett be a jezsuita rendbe, teljes szívvel elfogadta a hosszú éveket tartó kiképzést és hasznát vette. Később főleg a fiatalok képzésével foglalkozott, akik abszolút bizalommal voltak iránta... Egyszerre merész és bölcs volt a lelki vezetésben: ugyanúgy hangsúlyozta a szabálytartás szükségességét és a szellemi szabadság elsőbbségét. És ezt nem bizonyos okos empirizmus nevében, hanem teológiai megfontolásokból, mindkét követelményt a Megtestesülés üdvörtörténeti távlatába állítva. Mindenekfelett arra törekedett, hogy a jelen helyzetben a hívők a maga igazságában megéljék az eredeti keresztény szellemet. Ez a hagyomány egész problémája, az egyes rendeken és az Egyházon belüli hagyományé, amelyről többek között ezt

írta: 'Az ember igazán hagyománytisztelő, ha hűséges marad mély lényéhez... Mert az igazi énben van annak a forrásnak a felszökellése, amely túlszárnyalja az egyediséget. Nem a múlt megszállottjai, hanem a mély lények hosszabbítják meg a hagyományt.' Kétségkívül P. de Montcheuil e felé az eszmény felé törekedett minden erejével."

A Szent István Társulat megjelenteti fordításomban Yves de Montcheuil két könyvét: *Isten országa követelményei* (1959) és *A lelki élet problémái* (1958). Ez utóbbi 6. fejezete az itt közölt tanulmány:

Elkötelezni magunkat feltételek nélkül

Most egy igen fontos igazságra reflektálunk: életbevágó annak számára, aki el akarja magát kötelezni teljes szívvel egy olyan mozgalomban, amely teljesen leköti azokat, akik átadják magukat neki. Szükséges, hogy készek legyünk azokra a belső átalakulásokra, amelyeket az egyszer végbevitt cselekvés hoz létre, és hűségeseknek kell lennünk az elkötelezettségben az általuk nyitott új távlatokban is. Ez a szükségesség az elkötelezett számára azt hozza magával, hogy új módon szemléli életét, jövőjét, a mozgalmat, amelyben részt vesz, a terveket és felvázolt programokat.

Amikor "cselekvésről" (action) beszélek, nem akármilyen tevékenységet értek ezen, amelyet az ember külsőségesen véghez visz, amelynek az ember "kölcson adja" magát; hanem olyan cselekvésre gondolok, amelyben az egyén a szó legszorosabb értelmében elkötelezi magát. Manapság sokat beszélnek elkötelezettségről; divatos szó lett. Ebben egészséges visszahatás van a Gide-féle individualizmusra, amely – mint ő mondja – mindig "készenlétben" akar maradni, tehát nem szegényíti el magát az elkötelezettség választásával: mindig készen lenni arra, hogy visszalépünk, hogy ugyanolyan szívvel és kedvvel másra "kölcsonözzük oda" magunkat. Néhány idézet jól érzékelteti ezt a (dilettáns) magatartást: "Számára a választás nem annyira kiválasztást jelent, hanem annak visszautasítását, amit nem választott." "Állandóan tárva maradt karja attól való félelmében, hogy ha bezárja, csak egy dolgot ölel magához."

Ehhez hasonló volt az önmagát bálványozó dilettáns Barrès magatartása. Események, tanok, személyek nem olyan ügyek, amelyeket-akiket az ember fenntartás nélkül szolgál, hanem eszközök az énkultuszhoz, a belső értékek kidomborításához; az ember elhagyja őket, mihelyt zsarnokiak lesznek; ellentétes ügyhöz csatlakozik, mihelyt ezekben intenzívebb önmagasztalás eszközeit fedezi fel. Mindent arra használ az illető, hogy önmagát bálványozza, igazában semminek sem adja oda magát. Ezt a magatartást nem kell összekevernünk a közönséges stréberséggel, hiszen ennél sokkal finomabb, de gyökeresebben önző is. E magatartás az elkötelezettség visszautasítása.

Ez a visszautasítás végső soron kiábrándító. Az ember gazdagabb lesz a teljes és feltétlen önátadás révén, mint az önző leleményes játéka által. Ha az egyén látszólag veszít valamit a felszínen, kiterjedésben, megnyeri azt mélységben. Az, aki visszautasítja az önátadást, azzal az ürüggyel, hogy

"készenlétben" áll, hogy bárkinek kölcsönözze magát, tulajdonképpen csak azt ismeri meg, ami külsőséges a dologban és főleg az emberekben. Az ember csak azokat ismeri, akiknek odaadta magát, és akitől a szó szoros értelmében függ. Mert az egyén igazában csak azokat ismeri, akiket mélyen szeret, és lehetetlen, hogy ezektől elszakadjon. Ezek sohasem lesznek közömbösek. Az ember mindig szenved visszautasításuktól, és főleg – ha úgy szeret, ahogy kell – tökéletlenségüktől, tévedésüktől, hibáiktól. Ilyen értelemben az ember kiszolgáltatja magát nekik. Így Krisztus szeretete Júdás iránt – ez a visszavonhatatlan szeretet – a Mestert fájdalomra kárhóztatta: szenvedett attól, hogy elárulta az, akit szeretett. Ha valaki fél az ilyen szeretettől, ha az ember el akarja kerülni az elkötelezettséget, amelynek néha fájdalmas következményei vannak, arra ítéli magát, hogy soha semmit sem ismer meg bensőségesen. Egyébként illúzió az, ha valaki azt hiszi: annyira "készenlétben" állhat, hogy mindent megízlelhet, mindent megtapasztalhat. Egyesek eljuthatnak az alkalmazkodás csodájáig, de mégiscsak korlátoltak maradnak, és feláldoznak egy igazi, mély ismeretet valami teljesen felületes és töredékes tudásanyagért.

Végül tudjuk, hogy a teljes és végleges birtoklás csak Istenben valósul meg. Istenben bírjuk majd mindazt, amit érdemes megismerni és szeretni. De ehhez a birtokláshoz csak úgy juthatunk el, ha a földön beleegyezőnk az elkötelezettségbe.

Amit itt mondunk, annak csak azok számára van értelme, akik igazán elkötelezik magukat azok számára, akik – hogy úgy mondjuk – hagyják, hogy elkapja őket a fogaskerék. Van még egy illúzió, amit el kell oszlatnunk, ha nem akarjuk, hogy elkötelezettségünk hamis színlelés legyen, vagy a visszavonás veszélyeztesse azt. Ez az illúzió abban áll, hogy azt hisszük: képesek vagyunk mindazt előre látni, amit az elkötelezettség később fokozatosan követel tőlünk. Nem, itt nem arról van szó, hogy előre elkészítünk egy tervet, megfogalmazunk egy jelmondatot, aláírunk egy szerződést, amelyet azután végre kell hajtani hűségesen és becsületesen. Nem. Valóban elkötelezni magunkat annyi, mint előre aláírni az üres lapot, anélkül, hogy tudnánk, mit írnak rá később, vagy inkább: csupán csak azt tudva, hogy egyre többet írnak rá. Új távlatok nyílnak előttünk, ahogy előrehaladunk, és nem annyira arra kapjuk a felszólítást, hogy többet tegyünk, mint inkább felfedezzük azokat az új sürgető feltételeket, amelyek feltétlenül szükségesek, hogy hűségesek maradjunk eredeti lendületünkhöz. Senkinek sincs joga, hogy megálljon azzal az ürüggyel, hogy megvalósította a programot, amelyet az elindulásnál előre látott. Ha valaki hallotta a hívást az állandóan megújuló előmenetelre, és azt visszautasítja, nem tetszeleghet azzal, hogy egy helyben marad az elért ponton, mert akkor visszahanyatlík, visszatér a banális, középszerű életbe. Az, aki így akar élni, revidálja elkötelezettségét: mert az igazi elkötelezettség feltétel nélküli.

Mielőtt megmondanánk, hogyan nyílnak új távlatok, tegyünk két megjegyzést:

1) Itt nem beszélek közvetlenül arról, amit általában "hivatásnak" neveznek. Lehetséges, hogy az a forma, amelyben az a "valami több" megjelenik,

egyesek számára a szerzetesi hivatás lesz. De amit mondok, az áll azokra is, akik nem kötelezik el magukat e különleges úton.

2) Az új elemet nem kell egyszerűen – valami mennyiségi többletnek – vennünk, amilyen pl. a kérés, hogy szenteljünk több időt a "mozgalomnak", áldozzuk fel érte a kedvelt foglalatosságokat. Sokkal mélyebb valamiről van szó: belső változás ez eszményünkben, látásmódunkban, ítéleteinkben, tehát magunk és környezetünk megítélésében. Ebből pedig következik, hogy a megkívánt lemondások egyre mélyebben elérnek bennünket.

Hogyan megy tehát végbe ez a belső átalakulás, hogyan nyílnak meg előttünk az új távlatok? Ezt az elkötelezettségünkhöz való hűségünk teszi nyilvánvalóvá, mert ez a hűség lassanként képesít bennünket arra, hogy lássuk, ami eddig láthatatlan volt és következésképpen, éppen ezáltal, újabb haladásra kötelez minket. Mert nem elég azt mondani, hogy tetteink követnek bennünket. Azt kell mondanunk, hogy tetteink megváltoztatnak minket. Ez áll a jóra és a rosszra egyaránt. Lássuk előbb ennek az igazságnak félelmetes oldalát, ami cselekedeteink horderejére irányítja figyelmünket.

Tetteink megváltoztatnak bennünket nemcsak azért, mert érdemek vagy érdemteleniségek forrásai, hanem mivel átalakítják ítéletalkotásunk módját. Ebből értjük, hogy mennyire hiábavaló az ilyen szabadkozás, amit bizonyos gyengeségeink, engedékenységünk mentségére hozunk fel: "Csak eddig megyek el, nem tovább!" Ez a kijelentés abszurd, nemcsak azért, mivel a megismételt tett bizonyos megszokottságot eredményez, ami aztán megnehezíti az ellenállást, hanem sokkal gyökeresebben azért, mert nem tudhatjuk előre, hogy a tett után még ugyanígy fogunk-e ítélni, tehát hogy az, ami most gyűlöletesnek és megengedettnek tűnik, a tett után nem tűnik-e jónak és kívánatosnak. Nem egészen ugyanaz a személy ítéel a tett előtt és után. Az ember elkötelezi magát egy fogaskerékrendszerben, amelyről nem tudja, hogy hova viszi. Misztérium ez: ami legmélyebb bennünk, legbensőbb mivoltunk átalakul a véghezvitt tettek által. Félelmetes misztérium, mert ha beleegyezünk a nagylelkűség elmulasztásába, ez jelentheti azt a pontot, ahol életünk iránya megváltozik. Ezt mondja valaki: nincs szó bűn terhe alatt kötelező tettről. Rendben van. De talán itt kezdődött az, hogy már nem féltünk elkövetni a súlyos bűnt, mint korábban. Ha valaki elkezd csúszni a lejtőn és majd a csúcsról lezuhan a szakadékba, igaz az, hogy a lezuhanás ölte meg, maga a csúszás önmagában nem volt halálos, de a jelenet szemtanúja megmondhatja, hogy egy bizonyos ponttól kezdve a csúszó már el volt veszte. Hasonlóképpen: a kegyelmet csak súlyos bűn által veszíthetjük el, de ha valaki egyetlen pillantással átfogná a kérdéses személy életét, azt mondhatná: akkor amikor visszautasította a nagylelkűséget, elkezdett csúszni lefelé.

A most elemzett igazságnak – ti. hogy tetteink megváltoztatnak bennünket – van azonban egy vigasztaló oldala is, mert nagylelkűségünk képessé tesz bennünket arra, amit korábban nem tudtunk megtenni. Ami lehetetlennek tűnt és undort keltett, most kellemes és elfogadható lett. Ezért nem kell előre szorongnunk, nem kell ezt kérdeznünk magunktól:

hogyan cselekednék, ha ilyen és ilyen körülmények közé kerülnék? Ha egy napon azt kérnék tőlem is, amit másoknál látok? Mert nem tudjuk, nem érezzük, és elképzelni sem tudjuk, hogy milyen állapotban leszünk azon a napon, amikor tényleg azt kérik tőlünk. De hasznos az, ha a napi nagylelkűség, ha a mindennapi kötelességhez való hűség által felkészülünk a jövőre.

El kell tehát kerülnünk a haszontalan aggodalmaskodást. De mégis tudnunk kell, hogy minél inkább előre haladunk, ha hűségesek vagyunk, Isten újabb kötelességeket mutat nekünk. Isten, aki egyre nagyobb követelményeket támaszt, nem ugyanazokat kéri, mint azelőtt. Nem mintha Isten amolyan autoritatív, szigorú Mesterként egyre nagyobb terheket akarna vállunkra rakni, újabb szabályokat előírni. Hanem éppen mivel jó, mivel a javunkat akarja, nem akar nyugton hagyni bennünket a középszerűségben. Isten nem fedi fel rögtön követelményeit a részletekben, nehogy elvegye kedvünket annak megmutatásával, aminek vállalására most még nem vagyunk képesek, de véglegesen nem tűr semmiféle odatapadást a rosszhoz, semmi tökéletlenséget. Amikor egy gyermek növekszik, nem nézik el neki azt, amit korábban még megengedtek; ha most nem dolgozna jobban, lusta lenne; ha nem gondolna jobban a jövőre, nemtörődöm lenne; ha nem mutatna több tiszteletet, szemtelen lenne; ha nem rendelkezne több tudással, tudatlan lenne. De a gyermek végül eljut abba a korba, amikor már többet nem növekszik. A lelki életben viszont soha sincs megállás.

Mindig lehetséges az újabb haladás. Mindig előre kell haladnunk a nagyobb tisztaság felé, egyre jobban le kell mondanunk a személyes vagy kollektív önzés által sugallt előfeltételekről. Az eszmény a hegyi beszéd kijelentése: "Legyetek tökéletesek, mint mennyei Atyátok tökéletes!" (Mt 5,48)

Amikor túlhaladunk egy állapoton, akkor vesszük észre, hogy mi volt benne tökéletlen. Pascal "Jézus misztériumá"-ban ezeket a mélyértelmű szavakat adja Krisztus ajkára: "Ha megismernéd bűneidet, kétségbeesnél." Így válaszol: "Kétségbeesek tehát, Uram, mert hiszem gonoszságukat a Te szavadra." És Krisztus: "Nem..., olyan mértékben ismered meg őket, amilyen mértékben kiengeszteled őket, és ezt mondják neked: Bűneid meg vannak bocsátva!" Ez mélyen igaz. A bűnt és a tökéletlenséget olyan mértékben ismerjük meg, amilyen mértékben megszabadulunk tőlük, vagy helyesebben: amilyen mértékben (Isten) megszabadít minket tőlük. Nem a bűnös ismeri a bűnt, hanem a szent, és pontosan olyan mértékben, amennyire megszabadult tőle. A hős tudja, hogy mi a középszerűség, nem a középszerű. Amit kérnek tőlünk, egyre jobban feltárul szemünk előtt, és előrehaladva megértjük, milyen középszerű volt előző állapotunk, mennyire még saját személyes gondjainkkal és előítéleteinkkel voltunk elfoglalva, melyek önzésünknek és hiúságunknak hízelegtek. Akkor szégyenkezünk azért, hogy azt hittük: már rendelkezünk a keresztény szellemmel.

Ezért mindig meg kell őriznünk két készséget: először is nem nyugtalankodunk és nem keressük, hogy később majd mit kér tőlünk Isten, amit ma még nem vesszünk észre; ez a haszontalan gond méreg a cselekvés

számára éppúgy, mint a belső élet számára, csak fenntartja a zavartságot. Az örömben kell élnünk. De minél jobban felemelkedik valaki, az öröm annál inkább összeegyeztethető lesz a mély elszakadással, önmegtartóképpal, sőt ebből táplálkozik. Assisi Szent Ferenc öröme abból fakadt, hogy Krisztushoz hasonlóan gyalázták és üldözték. Ez valami teljesen rendkívüli: minél inkább felemelkedik valaki, annál inkább nem az egyéni kedvtelésekben találja meg örömét, hanem abban, amit másoknak ad, amit másokért tesz. Így Isten egyre nagyobb követelményei nem veszik el az örömét. De e derűs bizalom mellett meg kell őriznünk egy másik készséget is: késznek kell lennünk arra, hogy válaszoljunk Isten újabb hívására, mielőtt azt meghallottuk. Semmi sem öli meg annyira eleve az önajándékozást, az igazi cselekvést, mint amikor valaki ezt mondja előre: ennyit adok, de többet nem; elmegyek eddig, de tovább nem. Aki előre korlátozza az ajándékot, nem ad semmit. Az nem kötelezi el magát. Késznek kell tehát lennünk, hogy rálépjünk minden útra, amit Isten mutat nekünk, hogy átalaítsuk ítéletmódunkat, amennyire ez szükséges lesz.

Hogy miként lehet egyre jobban elmélyíteni a tőlünk kért feladat megértését, arra jó példa az apostolok esete. Amikor elkezdik követni Jézust, azt a Messiást látják benne, aki majd helyreállítja Izrael királyságát és beteljesíti a zsidó reménységet. Kétségkívül ennek a reménységnek vallási jellege van, minthogy a Messiás királysága az lesz, ahol megismerik és imádják az igaz Istent. De végül is ez olyan királyság elképzelésük szerint, ahol jó helyeket és jutalmat is osztogatnak. Az apostolok még az utolsó vacsorán is arról vitatkoznak maguk között, hogy ki lesz az első az Országban. Méltatlankodnak, amikor Zebedeus fiainak anyja a két első helyet kéri fiai számára. Mégsem pusztán az érdek vezérli őket: nem hátrálnak meg attól a kockázattól, ami a Krisztus-követéssel jár. Amikor Jézus visszatér Betániába, hogy feltámassza Lázárt, az apostolok meg vannak győződve arról, hogy a Mester élébe megy halálának, hiszen kiteszi magát a jeruzsálemi zsidók gyűlöletének, és akkor Tamás felkiált: "Menjünk mi is, haljunk meg vele!" (Jn 11,16)

A szenvedés számukra a nagy kiábrándulás alkalma, de egy bizonyos zavartság után újra csak Krisztus ügyét vállalják. Az Ország nem jön el olyan könnyen, ahogy azt képzelték, és nem lesz olyan diadalmas, mint hitték. Az apostolok nem bátortalanodnak el, de még a mennybemenetel pillanatában is ezt kérdezik: "Uram, most állítod vissza Izrael királyságát?" Jézus kitérő választ ad nekik: "Nem rátok tartozik annak az időpontnak ismerete, amelyet az Atya előre megállapított" (ApCsel 1,6-7). A távlatok még eltávolodnak... Hosszú várakozásra lesz szükség, és nem lesz biztosítva Krisztus jelenléte. De ismét elfogadják az Atya tervét és Krisztus szavaihoz híven összegyülekeznek a Cenákulumban. Itt kapják meg a Szentlelket. Akkor mejd megértik, hogy nem földi királyságról van szó, hanem a mennyek országáról. Az üldöztetések ellenére munkához látnak. De még mindig ragaszkodnak saját elképzeléseikhez a zsidó nép elsőbbségére vonatkozóan. Újabb isteni kinyilatkoztatást kapnak: Szent Péter ezt Kornéliusz százados megkeresztelkedése alkalmával ismeri meg, majd pedig Szent Pál érti meg, hogy az Egyház egyetemes, katolikus, felette áll minden fajnak és

nemzetnek. Az apostolok jutalma a földön az ellentmondás, üldöztetés és vértanúság lesz. Milyen messze vagyunk a földi királyság eszméjétől és az első helyek keresésétől! Az apostolok tehát fokozatosan világosodtak meg. Újabb és újabb áldozatokat kell hozniuk, fokozatosan meg kell tisztítaniuk látásmódjukat, vágyaikat, ambícióikat. Első nagylelkűségük elvezette őket olyan pontra, amelyet biztosan nem láttak előre. Áldozatuk és rendeltetésük nagysága csak fokozatosan tárult fel.

Mielőtt egy vállalkozásban elköteleznénk magunkat, meg kell fontolnunk, hogy valóban elszántuk-e magunkat arra, hogy végigcsináljuk, befejezzük azt. Itt arról van szó, készek vagyunk-e arra, hogy elfogadjuk Isten újabb követelményeit, amilyen mértékben felismerjük azokat. Nem szabad süket füllel fogadni a homályosan hallott hívásokat, vagy becsukni szemünket a kezdődő fény előtt, mivel érezzük, hogy félelmetes megoldásokra kényszerülünk. Kétségkívül, néha nagyon kemény dolog megállapítanunk, hogy még sok önkeresés van abban is, amit tiszta nagylelkűségnek hittünk, hogy nagyon sok előítélet van azokban az eszmékben, amelyekből eddig éltünk. Észrevesszük, hogy ha meg akarjuk őrizni ezekben az eszmékben azt, ami mély, új formát kell adnunk nekik. Nos, ha az ember nagylelkű és őszinte, ez a pillanat elérkezik szükségszerűen. Elkerülhetetlen az, hogy ne befolyásoljon bennünket környezetünk, és bármilyen legyen is ez a milió, előítéletek, igazságtalan ítéletek, megalapozatlan bizalmatlanságok, mások jogtalan bírálatai stb. érnek bennünket. Mindezeket elismerni és bevallani, aztán levonni a következtetést magatartásunkra vonatkozóan, ez a hűség és az őszinteség nagy próbatétele a szó kettős értelmében. Gyakran kemény próbatétel, mivel el kell ítélnünk azt, amik voltunk. Nem külsőleg, hanem önmagunkban el kell ítélnünk azokat, akiket szerettünk és tiszteltünk, és akiket továbbra is szeretünk és tisztelünk. Kénytelenek vagyunk elismerni korlátaikat, tévedéseiket, néha igazságtalanságaikat. Bárhonnán jövünk is, nincs komoly elmélyedés, amely ne állítana bennünket fájdalmas ellentmondásba környezetünkkel, az általunk szeretett lényekkel. Az erős és nagylelkű egyéniségek jele az, hogy nem utasítják vissza a fényt, amely a lélek legmélyén sebez, nem hátrálnak meg a szenvedés előtt. A finom lelkek tulajdonsága, hogy brutalitás nélkül vállalják azt a magatartást, amelyet megkövetel a hűség, érintetlenül megőrzik a szív ragaszkodását, bármilyen mély legyen is egyébként a nézeteltérés.

PAPI LELKIGYAKORLAT

Fürstenried, München 1989. júl. 24-28.

A paptestvérek jelentkezését kérjük a szerkesztőségbe küldeni!